

Forum
NAM Talks

Četvrtak, 2. septembar 2021.

15:30–16:45

×

IV „KULTURA PAMĆENJA I PRIRODA ZABORAVLJANJA“
NESVRSTANE JUGOSLAVIJE

*Prezentacije i diskusija na srpsko-hrvatskom jeziku

Učesnici u razgovoru: **Dr Olga Manojlović Pintar**, viši naučni saradnik, INIS; **Dr Vladana Putnik Prica**, Odeljenje za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta u Beogradu; **Jelica Jovanović**, doktorandkinja Tehnološkog univerziteta u Beča

Moderatorica razgovora: Ana Knežević (MAU)

Panel se bavi pitanjima kulture pamćenja nesvrstane Jugoslavije. Kroz primere opšte metodologije očuvanja nasleđa u sajber prostoru, kao i kroz Park prijateljstva koji predstavlja živi muzej i neostvareni Dom prijateljstva, panel teži da odgovori na pitanja „prirode pamćenja“ (i zaboravljanja) fokusirajući se na različite kategorije spomenika i obeležja nesvrstanosti u Beogradu, jugoslovenskom prostoru i nesvrstanom svetu. U razgovoru će takođe biti napravljen osvrt na digitalnu mapu na sajtu www.nesvrstani.rs koja je objavljena za javnost neposredno pred otvaranje izložbe u okviru projekta *Nesvrstani svet*.

ALEJA MIRA U PARKU PRIJATELJSTVA – beogradski muzej na otvorenom

Dr Olga Manojlović Pintar

Reprezentativni prostor Novog Beograda, čiji su obrisi definisani neposredno nakon Drugog svetskog rata, šezdesetih godina 20. veka je dobio svoje ključne markere – zgrade Saveznog izvršnog veća, Društveno-političkih organizacija i Muzeja savremene umetnosti. Uz njih i već postojeće stambene objekte, ključnu ulogu u stvaranju novog gradskog pejzaža dobio je Park prijateljstva na Ušću Save u Dunav i njegova distinktivna celina Aleja mira. Stabla platana koje su zasadili učesnici Prve konferencije Pokreta nesvrstanih 1961. godine su uprostoravala ideju solidarnosti kao jedan od osnova na kojima je počivala ideologija jugoslovenskog samoupravnog socijalizma.

Analiza ideje i načina realizacije Parka prijateljstva otvara brojna pitanja na koja je važno ponuditi odgovore: Na koji način je ideja nesvrstavanja definisala jugoslovenske identitete? Kako uobličavala istorijske narative? Da li je pozitivna predstava „drugog“ uticala na međunacionalne odnose unutar složene jugoslovenske zajednice?

Iz današnje perspektive betonizacije Beograda i privatizacije javnih površina rečnih obala, razmatranje Aleje mira kao svojevrsnog muzeja na otvorenom pokazuje svu složenost i sveobuhvatnost političko-ideoloških projekcija i zamisli jugoslovenskih komunista. Aleja mira kao simbol kultivisanja prirode kroz ozelenjavanje grada je imala aktivnu ulogu u definisanju okvira unutar koga je nastajao novi koncepta grada i ideologija ukorenjena u ideji prevazilaženja „otuđenjnog rada“ ali i „otuđene prirode“.

×

Aleja mira.

Foto: Jelena Jelenković, 2021.

KA METOGOLOGIJI MAPIRANJA MESTA SEĆANJA

dr Vladana Putnik Prica

Bioskop „Slavica“
Foto: Vladana Putnik Prica

Bogati slojevi istorije jednog grada imaju potencijal da se sagledaju i analiziraju iz različitih uglova. Osim zvanične istorije postoje brojni narativi koji se mogu pratiti putem različitih metodoloških aparata. Od diskretne političke propagande do načina da se sačuva sećanje na neki događaj ili ličnost, grad se sastoji od gotovo beskonačnog broja mesta sećanja. Jedan od efikasnijih vidova istraživanja istorije jednog grada ili čak određene ideje je mapiranje koje predstavlja sastavni deo sve više aktuelne digitalne historiografije. Mapiranjem mesta sećanja dolazi se ponekad i do mesta zaborava ili čak pojedinih „nemesta“ koja nam podjednako dobro svedoče o procesima kolektivnog pamćenja i isto tako lakog zaboravljanja.

Događaji u novijoj istoriji predstavljaju poseban izazov u ovom metodološkom procesu, jer uprkos tome što su se skoro odigrali, političke promene i skorije tendencije ka istorijskom revizionizmu doprineli su njihovom padu u zaborav, kao i mnogim nedovoljno preciznim tumačenjima. Može se postaviti pitanje zašto se baviti „malim istorijama“ i prići o običnom čoveku i njegovom odnosu prema određenim istorijskim događajima? Upravo su te „male istorije“ dragocene za razumevanje kakav je uticaj veliki istorijski i politički događaj poput formiranja Pokreta nesvrstanih imao na pojedinca, šta je za njega značio i kako ga je on doživljavao. Uticaj makro na mirko-istoriju slikovito nam ilustruju mape formirane zahvaljujući brojnim projektima realizovanim u poslednjoj deceniji. Od projekata koji su počivali na teoriji grada kao trezora, do onih koji su težili da mapiraju čitavu teritoriju bivše Jugoslavije i ispituju granice i ishodišta određenog procesa, svi oni svedoče o formiranju jedne nove metodologije u svetlu digitalne historiografije.

CENTAR NESVRSTANIH:

Dom prijateljstva i tragovi nesvrstanosti u urbanom tkivu Beograda

Jelica Jovanović

**Projekat rekonstrukcije Savskog amfiteatra.
Privatna arhiva Jelice Jovanović**

Godine 1975. Zavod za planiranje razvoja grada Beograda štampa publikaciju Nesvrstani: Dom prijateljstva. Publikacija je jako čudna: luksuzno opremljena, velikog formata, štampana sa ciljem da se koristi za promociju projekta rekonstrukcije Savskog amfiteatra, publikacija je zapravo sadržala samo labavo definisan konceptualni okvir za projekat nazvan Dom prijateljstva, koji je zapravo obuhvatao hektare teritorije na obe Savske obale u samom središtu Beograda. Sam projekat je bio vrlo maglovit i slabo definisan: od 95 strana u publikaciji, svega je 22 posvećeno samom projektu Doma prijateljstva, od čega su 14 fotografije konceptualne makete iz raznih uglova, jedinog alata struke koji prostorno konkretizuje projekat. Iako nedefinisan i neuhvatljiv, po ovom konceptu je ipak realizovan kompleks kongresne dvorane sa hotelom na levoj obali Save - Sava centar i hotel Interkontinental, ali se sa daljom realizacijom stalo, zbog nepovoljne ekonomske situacije u zemlji i visoke cene raseljavanja i izmeštanja pruge iz centralne zone grada. Mnogo godina kasnije, u povodu proslave 70 godina Urbanističkog zavoda, Miloš Perović, autor projekta, priseća se kako je tim projektom Savski amfiteatar čuvao od usmerene stambene izgradnje, podigavši pitanje njegove realizacije na najviši državni nivo i – u suštini – iskoristivši Nesvrstane kao svojevrsni štit, svemoguć u kontekstu borbe protiv inercije gradske birokratije. Ipak, kroz naredne decenije, pa do današnjih dana, ovaj prostor se zapravo patologizira u stručnim krugovima, od strane političara, medija, dok u javnom diskursu nasleđe Nesvrstanih oscilira na skali od potpunog zanemarivanja, preko disonantnosti do nenametljive prigodnosti, dovodeći u pitanje njegovu de facto vidljivost i prepoznatljivost u svakodnevici života u gradu.

